

odbor prevence kriminality

oddělení preventivních programů a dobrovolnické služby

Souvislosti zákona o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. s jinými právními předpisy a ustanoveními upravujícími podmínky v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti

Výkon dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy dobrovolníka s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, nebo výkon veřejné služby na základě smlouvy o výkonu veřejné služby, pokud rozsah vykonané služby **překračuje v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu**, podle §41 odst. 3 písm. e) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se **považuje za náhradní dobu zaměstnání**, tzn. že **při posuzování nároku na podporu v nezaměstnanosti se k této době přihlíží a započítává se jako doba zaměstnání**.

Výkon dobrovolnické služby není překážkou pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, nesmí však uchazeči o zaměstnání bránit v součinnosti s úřadem práce a v nástupu do zprostředkovaného zaměstnání.

Výpočet podpory v nezaměstnanosti

Jednou z podmínek pro vznik nároku na podporu v nezaměstnanosti je, že uchazeč o zaměstnání v posledních třech letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání získal zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění alespoň v délce 12 měsíců (§39 odst.1). Takže pokud získal tuto dobu důchodového pojištění zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností, stanoví se mu podpora v nezaměstnanosti z posledního průměrného výdělku dosaženého v posledním ukončeném zaměstnání. Jestliže je však pro splnění podmínky 12 měsíců potřeba započítat i náhradní dobu, která bude poslední činností před podáním žádosti tj. výkon dobrovolnické služby, pak by se mu podpora v nezaměstnanosti vypočítávala z průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. a 3. kalendářní čtvrtletí předcházejícího kalendářního roku, kterou MPSV vyhláší ve Sbírce zákonů.

Pro vznik nového nároku na podporu v nezaměstnanosti je třeba splnit podmínku získání doby důchodového pojištění (výkon výdělečné činnosti) v délce alespoň 6 měsíců, v tomto případě se náhradní doby (dobrovolnická služba) nezapočítávají. **Nárok na podporu tedy nevzniká** uchazeči o zaměstnání po 6 měsících po vyčerpání podpůrní doby (doba po kterou uchazeči o zaměstnání náleží podpora v nezaměstnanosti), pokud po tuto dobu nevykonával výdělečnou činnost ale pouze dobrovolnickou službu.

(Zdroj: oddělení právní podpory služeb zaměstnanosti MPSV)

Individuální akční plán

Individuální akční plán je písemný dokument, který vypracovává úřad práce za součinnosti uchazeče o zaměstnání.

Obsahem individuálního akčního plánu je zejména stanovení postupu a časového harmonogramu plnění jednotlivých opatření ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce. Při určování obsahu individuálního akčního plánu se vychází z dosažené kvalifikace, zdravotního stavu, možností a schopností uchazeče o zaměstnání a situace na trhu práce.

Povinnost vypracovat individuální akční plán má vždy úřad práce, a to s uchazeči o zaměstnání, kteří setrvávají v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než 5 měsíců. Individuální akční plán je třeba vypracovat nejpozději do konce 6. měsíce nepřetržité evidence uchazeče o zaměstnání na úřadu práce. Možnost úřadu práce nabídnout individuální akční plán uchazeči o zaměstnání již v průběhu prvních 5 ti měsíců evidence zůstává zachována.

Uchazeči o zaměstnání jsou povinni poskytnout součinnost úřadu práce při vypracování individuálního akčního plánu, jeho aktualizaci a vyhodnocování, a to v termínech stanovených úřadem práce, a plnit podmínky v něm stanovené. V případě, že uchazeč o zaměstnání bez vážných důvodů svým jednáním poruší výše zmiňované povinnosti, může být za takové jednání vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání podle ustanovení § 30 odst. 2 písm. c) zákona o zaměstnanosti.

V souvislosti s novelou zákona o zaměstnanosti dochází zároveň k novelizaci zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, kdy od 1. ledna 2009 se ruší tzv. aktivizační plán. Znamená to, že od uvedeného data orgány pomoci v hmotné nouzi již nejsou povinny aktivizační plán vypracovávat.

Podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. j) bod 7. zákona o zaměstnanosti poskytuje úřad práce na žádost orgánu pomoci v hmotné nouzi údaje o tom, zda s uchazečem o zaměstnání byl vypracován individuální akční plán.

(Zdroj: Normativní instrukce č. 4/2009 Změny při uzavírání individuálních akčních plánů v souvislosti s novelou zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti)

V individuálním akčním plánu se nehovoří o dobrovolnické službě jako o možnosti ke zvýšení uplatnění na trhu. Nikde není stanoveno, co má IAP obsahovat. Dobrovolnická služba nemůže být úřadem práce automaticky začleněna do IAP z důvodu dobrovolnosti (svobodné vůle) aktéra. Musel by ji sám navrhnout uchazeč o zaměstnání. Zahrnutí dobrovolnické služby do IAP není podmínkou pro výkon dobrovolnické služby v souvislosti se zvyšováním dávek pomoci v hmotné nouzi. Plnění úkolů stanovených v individuálním plánu může sloužit jen jako jeden z dokladů plnění podmínek ohledně zvyšování si příjmu vlastní prací (zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi).

Pomoc v hmotné nouzi (111/2006 Sb.)

Příspěvek na živobytí je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi, která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu.

Novela zákona o pomoci v hmotné nouzi stanovuje odlišná pravidla pro stanovení částky živobytí u osob, které pobírají příspěvek na živobytí méně než 6 měsíců a více než 6 měsíců. Výkon dobrovolnické služby (veřejné služby, veřejně prospěšné práce) dle zákona rozšiřuje možnosti příjemců dávek obdržet dávku pomoci v hmotné nouzi ve vyšší částce než člověk, který je méně aktivní.

Částka živobytí osob, které budou pobírat příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců a musí si zvyšovat příjem vlastní prací a:

- a) vykonávají dobrovolnickou nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň **30 hodin měsíčně**, dávka odpovídá částce **životního minima zvýšeného o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem**,
- b) vykonávají dobrovolnickou nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň **20 hodin měsíčně** nebo mají příjem z výdělečné činnosti a nebo pobírají podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci, dávka může dosáhnout **částky životního minima**,
- c) nevykonávají dobrovolnickou nebo veřejnou službu v rozsahu 20 hodin měsíčně nebo nemají příjem z výdělečné činnosti a nebo nepobírají podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci, dávka odpovídá částce **existenčního minima**.

I přesto, že osoby vykonávají veřejnou službu popř. dobrovolnickou službu ve stanoveném rozsahu 20 h měsíčně, jsou povinny nadále prokazovat orgánu pomoci v hmotné nouzi určitou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací (využití agentur práce, inzerce, internetu apod.). Pokud tuto snahu neprokáží, může jim být částka živobytí snížena o 20 % rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem.

Veřejná služba rozšiřuje možnosti pro osoby v hmotné nouzi, aby výše živobytí po určité době neklesla na existenční minimum, a vede i k zachování pracovních dovedností u osob dlouhodobě setrvávajících ve stavu hmotné nouze. Pokud obec nezřídí veřejnou službu, mohou osoby v hmotné nouzi využít možnosti např. veřejně prospěšných prací, krátkodobého zaměstnání nebo dobrovolnické služby.

(Zdroj: odbor rodiny a dávkových systémů MPSV)

Pokud bude nezaměstnané osobě v hmotné nouzi pracovníky pověřených obecních úřadů v souvislosti se zvýšením příjmu vlastní prací §12 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi doporučena dobrovolnická služba v organizaci s akreditovaným projektem, musí být tato dobrovolnická aktivita vykonávána plně v souladu se zákonem o dobrovolnické službě. Jednou ze základních podmínek je však svobodné rozhodnutí

dobrovolníka vykonávat dobrovolnickou službu bez nároku na odměnu. Jeho motivace k výkonu dobrovolnické služby by tedy neměla být vedena snahou o zvýšení příspěvku na živobytí, popř. povinností plnění individuálního akčního plánu zpracovaném na úřadu práce. Nejednalo by se o dobrovolnickou službu.

V případě, že obce nevytvoří možnost veřejné služby a budou využívat dobrovolnickou službu jako možnosti zachování pracovních dovedností u osob dlouhodobě setrvávajících ve stavu hmotné nouze, musí organizace s akreditovaným projektem dodržet všechny povinnosti vyplývající ze zákona o dobrovolnické službě. Tím je myšleno především zajištění výběru dobrovolníka, jeho zaškolení, pojištění a jeho koordinaci v souladu s podmínkami a náročností akreditovaného projektu.

Důchodové pojištění (155/1995 Sb.)

Pokud nezaměstnaný bude vykonávat dlouhodobou dobrovolnickou službu na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací, má možnost si hradit důchodové pojištění (může mu hradit vysílající organizace) a tato doba se pak započítává do nároku na důchod.

Tato možnost se uplatní pouze tehdy, pokud dobrovolník není účasten důchodového pojištění z jiného titulu (např. osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a v rozsahu nejvýše tří let též po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že tato doba tří let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, doba po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku a nezapočítává se do ní doba účasti na pojištění podle §6 odst.1 písm. a) a odst.2 a doba výkonu výdělečné činnosti, která podle zvláštního právního předpisu nebrání zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, a to i když tato činnost zakládá účast na pojištění. §5 odst.1 písm. n) zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění).

*Zpracovala: dne 20 . 2. 2009
Hana Frýdlová*